

Királyhegyes "sajtója"

Minden település számára fontos, milyen kép alakul ki róla szűkebb-tágabb környezetében. Ennek markáns meghatározója az írott sajtó, amely a vizsgált településen is eljut a családok többségéhez. A királyhegyesi állampolgár azonban e képet össze is tudja vetni életének mindennapi valóságával. A falun kívül lakó/élő olvasó azonban kénytelen a sajtó által festett képet nézni és elfogadni.

Elemzésem arra irányul, mit tartott fontosnak közreadni a **Csongrád Megyei Hírlap makói kiadása** Királyhegyesről, milyen értékek alapján jelenik meg cikk, tudósítás, riport, interjú stb. – egyszóval: közlemény –, és ezek alapján milyen kép alakul ki a településről.

Az elemzés tárgya az a **153 közlemény**, amely a CsMH makói mutációjának elindulásától, tehát **1973. február 1-től 1988. június 30-ig eltelt** az időszak alatt jelent meg. Fontos megjegyezni: a királyhegyesi képet nem lehet vegytisztán megfogalmazni, az elemzésnek néha szólni kell magáról Királyhegyesről, vagy magáról a sajtóról.

A közlemények megoszlása téma és évszám szerint

	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	Össz.	%
1. A közigazgatás eseményei	1	3	4	3	-	2	3	5	4	6	4	3	7	3	8	5	61	40
2. Életkörülmények	-	-	1	1	2	1	4	-	-	-	5	2	2	-	-	5	23	15
3. Kultúra	-	-	2	-	1	-	1	-	1	-	-	7	3	1	5	1	22	14
4. Gazdaság	2	2	-	1	-	1	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	11	7
5. A település egésze	1	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	1	-	2	-	8	5
6. „A” királyhegyesi ember	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	2	1	-	-	-	-	8	5
7. Közélet	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	1	2	-	-	7	5
8. A falu múltja	1	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	1	1	1	-	-	7	5
9. Eü.-szoc pol.	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	2
10. Csikópuszta	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	2
ÖSSZESEN:	5	5	9	7	6	4	12	10	8	10	11	18	15	7	15	11	153	100

A vizsgált 15 és fél év alatt a közlemények megjelenése – mint az táblázatunkban látható – rendszeretlen. Az időszak első felében 5-12 között változott a közlemények évenkénti száma, míg a másodikban 7-18 között (sőt, 1988-ban félév alatt volt 11!). A számsor egyértelműen emelkedő trendet mutat, hiszen a kezdeti számról kb. háromszorosára emelkedett. A közben látható váratlan csökkenés (pl. '85-ről '86-ra) vagy emelkedés (pl. '78-ról '79-re) mindenesetre nem a sajtó tudatosságát bizonyítja.

A mennyiségi szempontú elemzésnél sokatmondóbb – s ezért fontosabb – a tartalmi elemzés. A közlemények tematikus csoportosítása természetesen bizonyos mértékben szubjektív, de – elméleti információk és tapasztalatok alapján – megpróbáltam figyelembe venni a település problémáit, sajátosságát.

Az első csoportba azokat a közleményeket soroltam, amelyek a közigazgatás által indukált eseményekről tudósítanak. Részletesebb megoszlásuk: 45 tanácsülés, 6 falugyűlés, 5 tanácstagi beszámoló, 2 tanácsi bizottsági ülés, 1-1 városkörnyéki bizottsági ülés, megyei tanácstagi interpelláció, községi tanácsi együttműködés más gazdasági szervezetekkel;

Az összes közleményből tehát 61 (40%!) a falut irányító szervezettel, testülettel foglalkozik, s ami a lényeg: azok álláspontját, véleményét közvetíti! Ha a tanácsülésekről nyújtott információkat tovább osztályozzuk – 55 napirendről olvasva –, ennek 44%-a (24) magával a testülettel, annak belső életével, munkájának (ön)igazolásával foglalkozik:

- gazdálkodásról: 13 közlemény,
- a vb munkájáról: 5 közlemény,
- együttműködésekéről: 3 közlemény,

- apparátusi munkáról: 1 közlemény,
- alakuló ülésről: 1 közlemény,
- előzetes hír ülésről: 1 közlemény.

Fentiekén kívül olvasható még más napirendi témákról is: áruellátásról (5 közleményben), településfejlesztésről ill. oktatásról (4-4), közrendről ill. közművelődésről (3-3), a nők munka- és életkörülményeiről (s nem a nők élet- és munkakörülményeiről!), ifjúságpolitikáról, a háztáji gazdálkodásról és a közérdekű bejelentésekről (2-2), továbbá gyermek- és ifjúságvédelemről ill. szociálpolitikáról (1-1).

A felsoroltak alapján egy olyan település képe alakul, ahol „a dolgok rendben mennek”: a tanács ülészik, amikor kell; minden a tervezett szerint működik; a vezetés figyelme mindenre kiterjed, s mindent megtesz az általa irányított falu jobb sorsáért. S mivel az olvasó nem végez sajtóelemzést, nem tűnhet föl neki, hogy a meredeken csökkenő népességű és vészesen öregedő faluban 15 és fél év alatt csak egyszer olvashat szociálpolitikáról szóló tanácsulési tudósítást, s a település egészével – tehát sorsával, jövőjével – foglalkozó témák is csak 7%-át jelentik az összesnek.

A közigazgatás indukálta események tudósításairól általában megállapítható, hogy elsősorban a település politikai, társadalmi **intézményeinek mérhető kimenő teljesítményét regisztrálja**. Nyelvezete azt sugallja, hogy kritika nélkül közvetítették a tanácsi beszámolók tartalmát, retorikáját és eredményközpontú minőségét. Ennek alapján olyan faluról olvashatunk, ahol – "bár vannak hiányosságok" – töretlen a fejlődés, mely az atyai gondoskodó tanács áldozatos munkájának eredménye. A közleményekből ennek következtében "csak" a napi életkörülményekkel küzdő királyhegyesi ember képe hiányzik, s ettől válik az egész személytelenné, távolságtartóvá, rideggé. Nem véletlen hát az sem, hogy e tudósításokhoz az újságírók csak elvéve (háromszor) adták teljes nevüket, zöme névtelen vagy csak monogrammal jelölve jelent meg.

Második téma: az **életkörülményeket és életminőséget** befolyásoló tényezőkről – infrastruktúra, szolgáltatás stb. – szóló közlemények csoportja. Az erről írt 23 közlemény mindössze 15%-a az összesnek, miközben a tartalma alapvetően meghatározza a település minőségét, s így az ott élők helyzetét. A megjelent közlemények szinte kizárólag az ilyen irányú falu-fejlesztési eredményeket sorolják: kutat fúrtak, boltot nyitottak, utat építettek stb. Íme, a prosperáló falu, ahol nemcsak lakni, de élni is lehet.

Akár örömmel is nyugtázhatnánk, hogy a harmadik legtöbbet megjelenő téma a **kultúra**, amely 22 közleményben (14%) jelent meg. Tartalmi elemzése azonban e közleménycsoport címszavának erősen szűkített értelmezését mutatja. A közlemények ugyanis 3 alcsoportba sorolhatók: 1. az iskola különböző kulturális rendezvényeiről (szavalóverseny, karnevál, seregszemle stb.) szóló rövid tudósítás; 2. nyugdíjas klubról szóló rövid hírek a klubvezető tollából; 3. intézmények helyzetéről, munkájáról szóló interjúk, riportok. Az írásokban megszólalók *kizárólag vezetők* – iskolaigazgató, vb-titkár, klubvezető, klubkönyvtár-igazgató. Sehol nem jelenik meg a sajátosan királyhegyesi kultúra, amely több az intézmények falain belüli programoknál. Hiányzik a mindennapi lét szokásokban, értékekben megjelenő kultúrája, a családi-társas kapcsolatok megjelenése – hiányzik az ember. Megjelenik viszont a többezer kötet, a Lenin Tsz támogatási összege s hogy a klubesten megjelent X. párttitkár és Z. főkönyvelő. Mindez egyúttal természetesen a sajtó értékrendjét is pontosan mutatja.

Az eddig felsorolt három csoport 106 közleménye az összesnek több, mint kétharmadát jelenti, s egyúttal alapvetően meghatározza a faluképet. A többi közleménycsoport már előfordulás-számával jelzi az adott címszavak fontosságát.

A **gazdaságról** szóló 11 közleményben '84-ben jelent meg az utolsó, s az előző években legfeljebb egy-egy. Igaz, Királyhegyesnek 1975 előtt volt egy saját gazdasága – téese! (talán ezért a '73-74-es 2-2 cikk?) – azóta a makói Lenin Tsz a gazda. A téeszösszevonás előtt ilyen címekekkel írtak: „*Juhtenyésztő mintauzem lehetne a királyhegyesi Árpád Tsz*”, avagy: "*Szépen*

fejlődő állattenyésztés". Ezek után félévvel az újságíró a Teszöv munkatársával (!) készít interjút a két téesz egyesüléséről. (Mellesleg: *azóta* a juhtenyésztés gazdaságtalanná vált. a Lenin Tsz-ben!?)

A **település egészéről** és **"a" királyhegyesi emberről** 8-8 közlemény jelent meg. Legtöbbje azonban felületes leíró rajz néhány impresszió nyomán, egyfajta kötelező penzum. Hiányzik a tömörségében is lényegre tapintó és probléma-érzékeny írásmód. 7-7 közlemény szól a falu **közéletéről és múltjáról**. Elgondolkodtató, hogy a közélet címszó alatt – nyilván egyéb híján – társadalmi munkáról a tanácsi és más mozgalmi szervek együttműködéséről, valamint felszabadulási ünnepekről olvashatunk. De hol a köz élete? A falu múltja jobbára anekdotákban jelenik meg, illetve régen élt helyi nevezetességekről írnak. Ilyen pl. az első tanítóról, a csikópusztai Blaskovich-uradalom gazdájáról írott közlemény.

3-3 közlemény szól(na) az **egészségügy-szociálpolitika** és a **Csikópuszta** címszavakról. De az előbbi témánál két írás mindössze arról tudósít, hogy orvost keresnek, majd pedig találnak Királyhegyesre. Az előregedő falu szociális helyzetéről egy közlemény szól – pozitívan.

Királyhegyes külterületének számít ma az a Csikópuszta, amelynek eredeti neve Nagy-Királyhegyes volt, s 1950-es becsatolásakor több gyerek járt az ottani iskolába, mint ma a királyhegyesi. Nos, erről a településről mindössze 3 írás jelent meg (1979-81 között), s érintőlegesen szerepel még néhány másikkban is. Mindenesetre ez a volt uradalom mára kihálásra ítéltetett, periférikus ügy Királyhegyes sajtójában (is).

A 153 közlemény – ugyanennyi cím. Rendkívül fontos a falukép szempontjából, hogy ezek az első látásra szembeötlő mondatok *milyen* értéket sugallnak; milyen – pozitív vagy negatív – töltésűek. 89 közlemény címe (58%) semleges töltésű, tárgyyszerű fogalmazású. Pl. *"Tanácsülés Királyhegyesen"*, *"Számvetés – közügyekben"*, *"Juhászélet a pusztán"* stb. 57 cím (37%) pozitív töltésű, eredményről jelez. Pl. *"Úrrá lettek az elemi csapásokon"*, *"Ismét épülnek családi házak"*, *"Fellendült a közművelődési tevékenység Királyhegyesen"*, *"A lakosság kérte – a tanács teljesíti"*, *"Kutat fűrtak Királyhegyesen"*... Ezekkel szemben mindössze 7 cím (5%) tartalmaz negatív töltést. Pl. *"Királyhegyes sem problémamentes"*, *"Szerényebb gazdálkodás"*, *"Hol vannak a férfiak? Királyhegyes – asszonyfalva"*...

Végül is: milyen Királyhegyesről olvashattunk a vizsgált időszakban? Egyszerű lenne a választ azzal elintézni, hogy olyanról, amelyet a sajtó írhatott a politika szabta határok között (másról is). Bár ez igaz, nézzük pontosabban.

A 153 közlemény szerint Királyhegyes is egyike a "szépen fejlődő szocialista" falvaknak. Napról-napra újabb eredményekkel gyarapodnak a vezetés munkája és az ott élők társadalmi munkája lévén. Abból viszont, hogy a nyilatkozók és informátorok kizárólag a különböző szervezetek vezetői, úgy tűnik, hogy Királyhegyesen csak vezetők élnek (miközben a falunak nincs saját értelmisége).

Íme, egy modellértékű párbeszéd: *"A királyhegyesiek művelődési szokásairól szeretném faggatni"* – mondja az újságíró. S a vb-titkár válasza: *"Jól felszerelt művelődési házunk van, van könyvtárunk és könyvtárosunk, filmeket is vetítünk"*. (Kiemelés tőlem – T. J.) Kérdés és válasz így megy el egymás mellett két párhuzamosként. Ebben az intézmény-központú faluvezetésben, gondolkodásban – és mint olvastuk: sajtóban – a királyhegyesi ember vagy csak a múlt megszépítő messzeségében, vagy eredményt produkáló jelenében (lásd szavalóverseny, társadalmi munka stb.) tárul elénk. Problémákkal küzdő ember itt nincs. A falu "működik", minden a demokrácia játékszabályai szerint történik: vannak tanácsulések, falugyűlések, a kérdésekre válaszolnak, a költségvetést megtervezik, az intézményeket fenntartják stb. – a falu pedig minderről mit sem tudva fogy, egyre fogy...

Ha a vállalt feladaton túllépve oknyomozásba fogunk, érdemes a közlemények forrását is megnézni. A vizsgált időszak első 10 éve elég egynemű képet mutat: az írások legtöbbször a sajtó munkatársaitól ill. néhány külsőstől ered. 1983-tól azonban jól látható "szerkezetváltás"

történik: belép a szerzők sorába Királyhegyes – az év végén nyugdíjba menő – tanácselnöke, aki 30 évig volt funkciójában. (Nála tovább csak a vb-titkár: 35 évig.) Írásai kezdetben az életkörülmények eredményeiről szóltak, majd 1984-től – amikor is a megalakult nyugdíjasklub vezetője (!) lesz – szinte kulturális offenzívaként jelennek meg klubjának életéről beszámoló gyakori tudósításai.

Hatása azonban nem korlátozódik saját írásaira. A teljes vizsgált időszakban 35 olyan közigazgatási eseményről olvashattunk, amelyekre tanácselnökként befolyással bírt, s így természetesen az ezekről szóló tudósításokra is. Nyugdíjazása után pedig a CsMH állandó tudósítójaként szinte kizárólag ő írt Királyhegyesről (pl. a falu múltjáról) – nagy valószínűséggel a 30 év alatt "bevált" értékrend alapján. A tőle olvasható 25 közleményen kívül további 10-ben volt kizárólagos vagy társinformátor, két közlemény pedig róla (is) íródott.

Talán nem túlzás azt állítani, hogy ez a 72 közlemény – mely az összesnek közel fele! – alapvetően határozza meg Királyhegyes sajtóképét. 1988 első félévében teljes névvel aláírt közlemény már csak tőle jelenik meg, a többi anonim.

Királyhegyes sajtóképe tehát homogén, pozitívan kiegyensúlyozott. Csak épp a valóság felesel vele...